

UKM 08/12 Preken og forkynnelse

KIRKE 18/30

Bakgrunn:

Kan du huske en preken som gjorde noe med deg? Som ga håp, som utfordret, som gjorde godt, som gjorde "vondt", som lærte deg noe? Noe som gjorde at du erfarte Gud som nær og levende? Når du tenker tilbake på den prekenen, hva var det som gjorde at den traff deg?

Hensikten er å inspirere og hjelpe forkynnere i Den norske kirke til å bli enda bedre formidlere, og å gi utdanningsinstitusjonene innspill på hvordan de kan utvikle kunnskap om forkynnelse og formidling til unge. Hva er det som fungerer for aldersgruppa 18-30?

Målet for Kirke 18-30 er å styrke bevissthet og kunnskap om hvordan være en livsnær og relevant kirke for unge voksne. Kirke 18-30 handler i stor grad om å være kirke i vår tid – for alle. Det handler om mangfold og kvalitet tilpassa ulike aldersgrupper og livsfaser, fellesskap som bidrar til at man kan vokse i troen og kirkens muligheter i ulike overgangsfaser. Ungdommens kirkemøte 2012 anser forkynnelse som en viktig faktor for å fremstå som livsnær og relevant for denne aldersgruppa.

Saksfremlegg:

Det er viktig at mennesker kan relatere til forkynnelsen av Guds ord. UKM er opptatt av at kirken skal oppleves relevant for unge mennesker, og vil derfor komme med innspill til arbeidet med forkynnelse.

To perspektiv på relevant forkynnelse

Ett sentralt spørsmål i denne sammenheng vil være - hva betyr det at forkynnelse skal være relevant? Det er mulig å se begrepet relevant i alle fall ut fra to perspektiver. Fra individets perspektiv, og fra kirkens perspektiv.

Vi begynner med det første. Dersom vi ser på relevans ut i fra individets perspektiv, vil det være nærliggende å spørre hva er relevant i mitt liv nå? Svarene vil variere, men tar utgangspunkt i den

Litt historikk:

Litt historikk:

Ungdommens kirkemøte har i flere år vært opptatt av Ungdommens kirkemøte har i flere år vært opptatt av formidling av kristen tro.

I sak UKM 05/03 «Hva slags gudstjeneste vil vi ha?» uttaler møtet: "...Det er ikke bare det verbale som kommuniserer, god formidling har også andre elementer. Enkle virkemidler kan hjelpe denne forståelsen, samt gi et budskap flere dimensjoner."

Møtet trakk også fram noen stikkord som var viktig i arbeidet med formidling – blant annet språk, tydelighet, naturlighet og kroppsspråk.

I sak UKM 04/08 «Kirke for aldersgruppen 18-30» sies det at "Innhold og relevans må prøves ut i den lokale konteksten, men UKM 08 ønsker et fokus på de temaer som oppleves relevant for unges liv."

UKM 06/09 «Myndig tru, manfaldige fellesskap» poengterer at "Gudstenestereforma tar og for seg kva bibeltekstar som skal nyttast i gudstjenester gjennom kyrkjeåret i tekstrekkene. UKM ønskjer at det i desse skal trekkjast fram bibeltekstar som belyser tema som menneske i denne aldersgruppa ønskjer og treng å høyre om. Døme på slike tema er: Oppbrot, val, relasjonar, etablering og identitet."

hverdagen vi lever. Aktuelle temaer vil kunne være; vennskap, studier, fremtid, selvbilde, samliv. Dette er viktige og eksistensielle temaer, som kirken bør kunne adressere. Trenger vi likevel noe mer? Dersom vi ser på relevans ut ifra kirkens perspektiv, vil det være nærliggende å spørre hva er det relevant for kirken å forkynne nå? Hvordan skal kirken sette en dagsorden, litt uavhengig av den enkeltes følelse av relevans? Er det mulig? Jesus var radikal i sin forkynnelse. Han var en del av kulturen, og han var samtidig motkultur. Hvordan utfordrer det våre tanker om forkynnelse?

Disse to perspektivene på relevans står i et spenningsforhold til hverandre. Individets perspektiv er i stor grad er knyttet til tid og rom. Kirkens perspektiv kommer fra et oppdrag om å forkynne Guds ord, som lever uavhengig av tid og rom. Kan disse perspektivene utfylle hverandre, og finne gode møtepunkt?

Hensikten med en preken er at den skal gjøre oss i stand til å se og forstå mer av hvem Gud er. Når ordet skaper noe i oss er det Guds gjerning. Likevel er det viktig at vi hele tiden jobber sammen med å gjøre forkynnelsen bedre. Vi kan huske gode prekener. De skaper noe i oss. Hva gjør at de treffer oss?

UKM 2012 utfordres til å beskrive god og relevant forkynnelse, og slik komme med innspill til:

- forkynnere i Den norske kirke
- aktuelle utdanningsinstitusjoner

Utfordringsspørsmål

- **Snakk sammen om hva slags prekener/forkynnelse som oppleves livsnære og relevante.**
- Finnes det noen fellesnevnerer? (For eksempel lengden, graden av kunnskapsformidling, sjanger eller form)
- Hvor viktig er forkynneren som person? (For eksempel hans eller hennes engasjement, troverdighet og integritet)

Vedlegg (fra Kirke18-30.no): Av Thea Elisabeth Haavet

Reform med muligheter

Hva søker unge engasjerte kristne? Og hvorfor velger mange bort Den norske kirke? Høgskolelektor Tove Rustan Skaar har lett etter svar.

I mer enn 20 år har Skaar undervist engasjerte, kristne ungdommer på Bibelskolen og senere Høgskolen i Staffeldtsgate. Her studerer hvert år over ca 150 mennesker i tyveårene til bachelorgrader innen menighet, ledelse og musikk. Skaar går selv i en statskirkemenighet, og har i alle år samtalt med studentene om deres forhold til folkekirken. Når hun får nye

klasser, pleier hun å spørre dem om hvor mange som "går i kirken". Hun har funnet ut at bare mellom én og tre i hvert kull på rundt 60 studenter går regelmessig på gudstjeneste i Den norske kirke.

- De fleste studentene er medlemmer i Den norske kirke, og er i ferd med å utdanne seg til heltidstjeneste i kirke og menighet. Dette er altså en gruppe ungdommer som burde anses som strategisk viktige for kirkens fremtid. Mange ser likevel ut til å lete etter et annet åndelig hjem – og finne det. Det har fått meg til å spørre: Hvorfor velger motivert, kristen ungdom bort Den norske kirkes gudstjenester?

Tove Rustan Skaar (63) er høgskolelektor ved Høgskolen i Staffeldtsgate i Oslo – hvor hun underviser i fagene "Liturgi" og "Kristen spiritualitet". Som en del av dette faget sender hun elevene sine på en obligatorisk gudstjeneste i Den norske kirke – og ber dem skrive en refleksjon rundt besøket i ettertid. - Jeg har lest over 500 slike oppgaver. De fleste erfarer at ved vanlige høymesser er det forholdsvis få til stede. De beskrives som eldre. Som regel er det ikke ungdom til stede utenom dem selv, men det kan være dåpsfamilier med barn og yngre mennesker, forteller Skaar.

Disse refleksjonene var bakgrunnen da Skaar ønsket å finne ut mer om hvorfor studentene går eller ikke går på høymessen. For en tid tilbake gjennomførte hun en undersøkelse der hun dybdeintervjuet 13 studenter som er medlem i Den norske kirke. Og høgskolelektoren er sikker på en ting: Ungdom går ikke lenger i kirken av vane, tradisjon eller forpliktelse, slik mange i hennes generasjon gjorde. De går i kirken hvis de finner det de lengter etter der.

- *Og hva oppgir denne aldersgruppen at de leter etter?*

- Ord som går igjen er engasjement, berøring og utfordringer. Denne generasjonen er vokst opp i en opplevelseskultur. Mange bærer på en lengsel etter å oppleve og kjenne Guds kjærlighet og glede, og bli utrustet til å gi den videre. De søker opplevelse og erfaring også i kirken, ikke bare en kulturopplevelse eller å høre om hva Jesus gjorde en gang.

Trygt, men kjedelig

Flere av studentene sier at de har hatt gode erfaringer og fått utbytte av å delta på en gudstjeneste. Det er forutsigbart og trygt, og noen ganger fint. Men slike erfaringer er unntakene og ikke det de vanligvis opplever.

- Ord som går igjen i samtalen er upersonlig, stivt, livsfjernt og kjedelig. Noen sier veldig kjedelig. Både preken og liturgi oppfattes som vanskelig. De hevder at det brukes ord som mange ikke forstår, og derfor er det vanskelig å leve seg inn i det.

- *Hva ønsker de å få ut av forkynnelsen?*

- De ønsker seg forkynnelse som er utfordrende, relevant og livsnær. Forkynnelsen skal gi dem noe å tygge på og hjelpe dem til å leve disippel-livet i hverdagen. Flere opplever prestenes prekener mer som et foredrag enn en preken, høytravende og lite livsnært.

Skaar trekker frem refleksjoner fra noen av studentene hun intervjuet. Lisa (23) forteller om prekenen hun hørte på en gudstjeneste i sin lokalmenighet: "Forkynnelsen var så snill og svevende. Ikke direkte forkynnelse om Jesus. Vi skal være snille og glade så blir verden bedre." Lisa gikk ikke dit igjen. Jan (29) mener at gudstjenesteforkynnelsen gir et inntrykk av at det er viktig å føle seg god. «Det gjør ingen forskjell om du er kristen eller ikke.» Han etterlyser bibelsk substans. Andreas (22) sier at han byttet menighet fordi forkynnelsen var for platt, for lite utfordrende, for bekreftende.

- Det er altså ikke postmodernitetens relativisme som tiltrekker, men mer tydelighet, engasjement og mot til å stå for noe. I tillegg må forkynnelsen engasjere og bruke ord og eksempler som er forståelige og livsnære, oppsummerer Skaar.

Reform med muligheter

Skaar tror gudstjenestereformen åpner for mange muligheter for å imøtekomme denne gruppens behov og forventninger. Hovedgrunnen til at reformarbeidet ble startet var jo

nettopp at Ungdommens kirkemøte ønsket at høymessen skulle bli mer attraktiv for ungdom og unge mennesker. - Men det er viktig at engasjerte kristne unge mennesker brukes som strategiske medspillere i arbeidet med å gjennomføre reformen i lokalmenighetene.

Til tross for mulighetene: Skaar er urolig for om folkekirken kan klare å ivareta både de unge, bevisste kristne og de som kommer innom i forbindelse med livets store anledninger som bryllup og dåp.

- I folkekirken er man veldig opptatt av å ivareta dem som kommer innom ved spesielle anledninger og som forventer høytid og en vakker seremoni. Samtidig går få i "den etterlyste generasjonen" fast på gudstjeneste for å oppleve dette. De søker troshjelp for hverdagen mer enn høytid for søndagen. Det er nesten umulig å samle de to store hensynene i en gudstjeneste – i hvert fall for gruppa 18-30 år. Hvis man vil være alt for alle alltid, kan det fort bli veldig lite for veldig få. Dette ligger meg veldig på hjertet, sier Skaar.

Dele tro og liv

Studentene til Skaar snakker mye om hvor viktig det er for dem å erfare et fellesskap i menigheten. - Unge voksne søker tilhørighet og har behov for kristne venner som de kan dele noe av livet med. De søker steder der det går andre unge, men forsamlingen behøver ikke være så stor, sier Skaar.

Hun understreker at fellesskapsbehovet handler om mer enn å bli ønsket velkommen med en salmebok, oppholde seg i samme kirkerom en times tid, delta i en felles liturgi og lytte til samme preken. I rapportene som studentene skriver fra sine kirkebesøk, kommer dette klart fram. - De legger vekt på hvordan de blir tatt i mot og hvor viktig de synes samlingene rundt gudstjenestene er. Det teller positivt at man kan være igjen på kirkekaffe, at terskelen er lav for å ta kontakt og snakke med folk og at man ikke blir oversett.

Studentene oppgir at fellesskapet de søker handler om å snakke sammen, bli kjent og styrke hverandre i tro og tjeneste. En del søker også bønnefellesskap, omsorg, oppmuntring og medvandring. Flere i studentundersøkelsen sier også at det er viktig at menigheten har bruk for dem, at de får tjenester som de opplever seg utrustet til og som er meningsfull.

- Mange ønsker å ha en tjeneste, også i gudstjenestesammenheng. De har samtidig et inntrykk av at i kirken gjør presten og organisten alt. Deres tjeneste og forslag, særlig når det gjelder nyere lovsang, er ikke ønsket, sier hun.

- Man kan tenke seg at i mange menigheter blir det vanskelig å møte både unge og eldres behov i høymessen. Kan løsningen være egne gudstjenester for unge?

- Man bør i hvert fall drøfte mulighetene. Det er ikke det ideelle, men veldig mange steder kan det være det letteste å få til. Det er tross alt bedre at unge voksne går på spesialgudstjenester enn at de ikke går. Utfordringen blir å få til overgangen til de vanlige gudstjenestene senere. Men jeg tror sjansen er større hvis de går noen år på spesialgudstjeneste.

Liturgi med frihet

Studentene Skaar snakket med synes at liturgiens faste ledd og ordninger er godt, trygt og nødvendig. Flere nevner det gode ved at liturgien sikrer at en får med seg det viktigste og at ikke alt er avhengig av dagsformen. Samtidig synes mange at måten liturgien gjennomføres på, blir for stivt.

Hun legger til at flere uttrykker at deres oppfatning av liturgien har forandret seg i positiv retning etter at de har lært mer om innholdet og meningen med de ulike leddene, rekkefølgen og symbolhandlingene. På dette området har hun stor tro på at gudstjenestereformen kan hjelpe: - Det er vedtatt en hovedstruktur, men den gir stor fleksibilitet til å velge. Det er i hele tatt mange ting i reformen som tar opp det unge mennesker spør etter, sier Skaar.